Van *Kwaliteit als Opdracht* tot prestatieafspraken: Voortgangsrapportage 2013

Inhoudsopgave

1. Inleiding p. 3

Deel 1: *hoger* onderwijs op de hogescholen

2. De kwaliteitsagenda van de hogescholen p. 6
3. Stand van zaken versterking toetsing en examinering p. 10
4. Differentiatie: meer maatwerk in het onderwijs p. 13

Deel 2: hoger *beroeps*onderwijs op de hogescholen

5. Aansluiten op de beroepspraktijk p. 16
6. Sectorale verkenningen: een stand van zaken p. 18
7. Stand van zaken ontwikkeling en actualisering landelijke opleidingsprofielen p. 22
8. Onderzoek: zwaartepunten, Centres of Expertise en de human capital agenda's p. 24
9. Naar een structurele positie voor RAAK p. 26

1. Inleiding

In augustus 2009 presenteerden de hogescholen onder het motto *Kwaliteit als Opdracht* hun gezamenlijke kwaliteitsagenda. De rode draad van deze agenda: bewaak en stimuleer de kwaliteit! Meer kwaliteit door meer kennis en intensievere begeleiding in de bacheloropleiding. Door te investeren in de kwaliteit van docenten. Door meer maatwerk, zodat recht wordt gedaan aan de grote diversiteit van de studentenpopulatie. En door meer aandacht voor en specialisatie in het praktijkgericht onderzoek. Tegelijkertijd houden de hogescholen vast aan de lange traditie van emancipatie: grote bevolkingsgroepen zijn immers vooruit gekomen doordat ze studeerden aan een hogeschool.

Het advies van de commissie Veerman (2010) en de Strategische Agenda Hoger Onderwijs, Onderzoek en Wetenschap (2011) van het kabinet sluiten vrijwel naadloos aan op *Kwaliteit als Opdracht*. Daarmee wordt benadrukt dat er een duidelijk gedeeld perspectief is op de gewenste ontwikkelingen in het hoger onderwijs tot 2025. Gegeven dat gedeelde perspectief zijn vervolgens eind 2011 afspraken gemaakt over koers en ambities in de komende vier jaar. Op 12 december 2011 ondertekenden de voorzitter van de Vereniging Hogescholen (toen nog genaamd HBO-raad) en de staatssecretaris van OCW, mede namens de minister van EL&I, dit zogenaamde hoofdlijnenakkoord. Ook in dit akkoord staan de verbetering van kwaliteit en rendement van het onderwijs en meer differentiatie en profilering van hogescholen centraal.

Het hoofdlijnenakkoord: voortbouwen op Kwaliteit als Opdracht
In het hoofdlijnenakkoord is afgesproken dat de hogescholen intensiever onderwijs aanbieden met minimaal twaalf contacturen per week. Het niveau van de docenten stijgt, de studiebegeleiding wordt beter en de uitval van studenten moet omlaag. Ook versterken hogescholen het praktijkgericht onderzoek door onder meer het opzetten van expertisecentra en meer aandacht voor het benutten van onderzoek(sresultaten) in het onderwijs en in de beroepspraktijk.

De minister zorgt er op haart beurt voor dat de genoemde prestaties van de hogescholen mogelijk worden gemaakt door het doorvoeren van noodzakelijke aanpassingen in wet- en regelgeving. Om op tijd studiekeuzegesprekken met nieuwe studenten te kunnen voeren zal de overheid de aanmeldingsdatum vervroegen naar het voorjaar. Ook komt er meer ruimte voor hogescholen om in bijzondere gevallen studenten te selecteren: in algemene zin indien het profiel van de opleiding daartoe noopt en meer specifiek bij mbo-studenten, als de studie van hun keuze niet aansluit bij hun vooropleiding. Er komen meer Associate degree-opleidingen, kortere programma's voor vwo'ers en er ontstaan meer masteropleidingen aan hogescholen.

Prestatieafspraken: kwaliteitsagenda centraal
Het hoofdlijnenakkoord bood het kader voor prestatieafspraken tussen individuele hogescholen en de toenmalig staatssecretaris van OCW. Ook in de voorstellen van hogescholen voor prestatieafspraken stond de kwaliteitsagenda centraal. Vanzelfsprekend kozen verschillende hogescholen daarbij voor een verschillende invulling van hun kwaliteitsagenda, daarbij rekening houdend met de specifieke sociaaleconomische omgeving waarin de hogeschool is geworteld en sectorspecifieke ontwikkelingen.

Het gesprek over en de beoordeling[1] van de individuele voorstellen voor prestatieafspraken leidde in november 2012 tot individuele prestatieafspraken tussen de staatsecretaris en alle bekostigde hogescholen. Dat betekent dat hogescholen nu ongeveer een half jaar bezig zijn met de uitvoering van de prestatieafspraken. De hogescholen zullen in 2016 worden afgerekend op hun prestaties.

[1] De voorstellen werden beoordeeld door de Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek. Tien hogescholen ontvingen voor hun voorstellen het predicaat 'goed', twee het predicaat 'excellent' en de overige het predicaat 'zeer goed'.

Veranderende condities
Aandacht vragen de veranderende condities waaronder de prestatieafspraken moeten worden uitgevoerd. Het kabinet bezuinigt feitelijk op het hoger onderwijs. In het regeerakkoord kondigden de coalitiepartijen al bezuinigingen aan, en zoals blijkt uit de Rijksbegroting 2014 wordt er netto 100 miljoen bezuinigd op het hbo. Dergelijke bezuinigingen raken onvermijdelijk het onderwijs zélf. De budgettaire kaders zijn dus aanzienlijk slechter dan was voorzien toen het hoofdlijnenakkoord werd afgesloten en daarmee wordt de realisatie van de gemaakte prestatieafspraken een stuk moeilijker gemaakt.

Ook heeft de aanscherping van de exameneisen voor het voortgezet onderwijs en het mbo vertraging opgelopen. Dat heeft vanzelfsprekend direct gevolgen voor de kwaliteit van de studenteninstroom en dus voor het propedeuserendement. Ten derde is het nog maar de vraag of de regeling die de doorstroom van mbo naar hbo moet verbeteren wel op tijd wordt ingevoerd. Ook die regeling heeft direct invloed op de instroom en het rendement.

Afgesproken is daarom dat instellingen het moment van de midtermreview in 2014 kunnen gebruiken om aan te geven in hoeverre de veranderde randvoorwaarden van invloed zijn op de realisatie van de in de prestatieafspraken vastgelegde ambities. Op basis van deze inventarisatie zal de minister in overleg met de VSNU en de Vereniging Hogescholen besluiten of de uitgangspunten voor de eindbeoordeling in 2016 moeten worden heroverwogen.

De ambities zelf staan niet ter discussie: de hogescholen voelen zich gecommitteerd aan de prestatieafspraken, aan het werken aan hogere kwaliteit en meer profilering met inachtneming van de stevige regionale functie van de hogeschool.

Over deze voortgangsrapportage
Deze voortgangsrapportage is opgesteld tegen de achtergrond van de afspraken die hierover zijn gemaakt in het hoofdlijnenakkoord. In het hoofdlijnenakkoord staat onder meer dat verantwoording over de realisatie van de prestatieafspraken plaats vindt via de jaarverslagen van de hogescholen, en dat de Vereniging Hogescholen maakt jaarlijks een landelijk overzicht op basis van de jaarverslagen. Aangezien de prestatieafspraken zijn afgesloten in november 2012 en de jaarverslagen verslag doen over het kalenderjaar 2012, is het nog niet mogelijk diep in te gaan op de realisatie van de prestatieafspraken. Deze rapportage behandelt dan ook een veel breder scala aan activiteiten, ambities en resultaten.

In deel 1 van de rapportage wordt ingegaan op de ambities van hogescholen op het gebied van kwaliteit & studiesucces, inclusief differentiatie van het onderwijs en de bijdrage die het onderzoek op hogescholen daaraan levert.

Deel 2 staat in het teken van de relatie met de beroepspraktijk: denk aan de sectorale verkenning in overleg met het werkveld en de ontwikkeling en actualisering van landelijke opleidingsprofielen.

Deel 1:
hoger onderwijs
op de hogescholen

- Professionalisering van hbo-docenten: in de cao-hbo 2012-2013 is afgesproken dat docenten meer ruimte krijgen om zelf te werken aan professionalisering.
- Examenkwaliteit: hogescholen gaan samen toetsen maken en afnemen, en daarbij meer gebruik maken van beoordelaars en experts van buiten. Zo komen er vijf brede pilots gezamenlijk toetsen voor alle opleidingen van facility management, maritiem officier, SPH, verloskunde en verpleegkunde.
- De algemene tevredenheid van hbo-studenten is opnieuw toegenomen: 68,2% geeft aan (zeer) tevreden te zijn. Twee jaar geleden was dit 65,6%.
- Studiekeuzebegeleiding: samen met de studentenorganisaties is een studiebijsluiter 'Studie in Cijfers' ontwikkeld. Met deze infographic krijgen studenten informatie over o.a. de studenttevredenheid van een opleiding, het rendement en de kansen op de arbeidsmarkt. Vorig jaar gebruikten vier hogescholen de bijsluiter, inmiddels zijn dat er 27. Daardoor kunnen studenten nu 886 hbo-opleidingen van 27 hogescholen met elkaar vergelijken.
- Intensiever onderwijs: minimaal 12 uur contacttijd op alle opleidingen. De Inspectie van het Onderwijs constateerde in 2011 al dat hogescholen studenten meer contacturen bieden dan in 2007: het gemiddeld aantal contacturen lag toen in alle collegejaren ongeveer twee uur hoger dan in 2007.
- Examenkwaliteit: zo'n 400 hogeschoolmedewerkers namen in 2011 en 2013 deel aan trainingen voor examencommissies.
- Lerarenopleidingen: 61 ontwikkelde "kennisbases" maken de versterkte vakinhoudelijke en vakdidactische eisen aan beginnende leraren (en dus aan de opleidingen) inzichtelijk. Van Nederlandse taal en rekenen-wiskunde voor de Pabo, tot Engels en scheikunde voor de tweedegraads lerarenopleidingen .
- Kwaliteit onderzoek: de onafhankelijke Validatiecommissie Kwaliteitszorg Onderzoek beoordeelde al de kwaliteitszorgsystemen van 27 hogescholen. In zeven gevallen resulteerde dat in een voorwaardelijke validatie, in de andere gevallen oordeelde de commissie meteen positief.

2. De kwaliteitsagenda van de hogescholen

De kwaliteit staat centraal. Dat is de grote overeenkomst tussen de ambities van de hogescholen voor de komende jaren, zoals die zijn geformuleerd in *Kwaliteit als Opdracht* en vervolgens in het hoofdlijnenakkoord en de prestatieafspraken. Duidelijk is dat de focus van de hogescholen niet is gericht op kwantitatieve groei van studenten, maar op versterking van het kwaliteitsniveau. Het werken aan kwaliteit gebeurt op verschillende manieren, op basis van grondige analyses van de eigen context, die bijvoorbeeld voor een grote multisectorale grootstedelijke hogeschool van een andere orde is dan voor een kleine monosectorale hogeschool.

Alle hogescholen hebben te maken met het "kwaliteitstrilemma":

- Wat te doen als aankomende studenten onvoldoende bagage hebben meegekregen uit het voorbereidende onderwijs,
- terwijl het eindniveau van de bachelor omhoog moet…
- en meer studenten dat eindniveau moeten halen en de uitval vermindert?

De wisselwerking daartussen maakt dat bij het formuleren van het ambitieniveau op verschillende onderdelen ook nadrukkelijk het realisme in het oog moest worden gehouden vanwege het hierboven geschetste spanningsveld tussen de ambities.

Dit gezegd hebbende zal hieronder worden ingegaan op een aantal opvallende aspecten aan de invulling van de kwaliteitsagenda door de hogescholen.

Onderwijskwaliteit: hoge ambities

- De hogescholen tonen zonder uitzondering hoge ambities voor de kwaliteit van het onderwijs. In *Kwaliteit als Opdracht* introduceerden de hogescholen de hbo-standaard: een vertaling van de hogere ambities op het gebied van kwaliteit naar wat de hogescholen zien als de kern van de hbo-bachelor. Belangrijk onderdeel van deze standaard is de sterkere nadruk op de kenniscomponent van de bachelor. Basiskennis op vakgebieden zoals Engels, Nederlands en rekenen/wiskunde die gedurende de opleiding moet toenemen. En vooral ook vakspecifieke kennis van het beroepsdomein waarvoor wordt opgeleid. Zo verkrijgen studenten een gedegen theoretische bagage zodat ze leren kritisch en creatief naar hun eigen vakgebied te kijken. Een tweede kern is het ontwikkelen van het onderzoekend vermogen van studenten: studenten moeten immers ook *reflective practitioners* worden die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van hun beroep. Tot slot dienen studenten te beschikken over voldoende professioneel vakmanschap en de beroepsethiek en maatschappelijke oriëntatie te ontwikkelen die past bij een verantwoordelijke professional. Kortom, het niveau van de opleidingen aan hogescholen wordt versterkt op basis van deze hbo-standaard.

  Een voorbeeld van de toepassing van de hbo-standaard op opleidingsniveau kan worden gevonden in het project *10 voor de leraar*. Daarin is voor alle hbo-lerarenopleidingen (eerste- en tweedegraads) en voor alle vakken op de Pabo een kennisbasis ontwikkeld. Hierin wordt beschreven welke versterkte vakinhoudelijke en vakdidactische eisen er worden gesteld aan een beginnende leraar. Doel is om zo de kwaliteit van de lerarenopleidingen verder op te hogen en daarmee de kwaliteit van beginnende leraren te versterken. Meer hierover in paragraaf 7.

- Essentieel onderdeel van de kwaliteitsagenda van de hogescholen is de versterking van de kwaliteit van de hbo-docenten zélf. In de prestatieafspraken laten hogescholen zien dat zij

inzetten op een hoger opleidingsniveau van hun docenten. De realisatie hiervan zal niet alleen afhankelijk zijn van de inspanningen van de hogescholen maar ook van de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en van de financiële mogelijkheden die het hbo heeft om aantrekkelijk te zijn als werkgever.

Daarnaast is er veel aandacht voor de professionalisering van docenten, zoals ook blijkt uit de cao-hbo 2012-2013. Docenten krijgen meer ruimte om zelf te werken aan de eigen professionalisering, waarbij de werkgever faciliteert en stimuleert door tijd én geld ter beschikking te stellen. Bij die grotere vrijheid hoort ook het nemen van verantwoordelijkheid en het afleggen van verantwoording.

- Over de waarde van hbo-diploma's en de kwaliteit van examens en toetsen mag geen discussie zijn, vinden de hogescholen. Er is al ingezet op betere scholing voor leden van examencommissies: de Vereniging Hogescholen heeft in 2011 en 2013 trainingen georganiseerd voor leden van examencommissies. Zo'n 400 mensen namen deel aan de studiedagen. Daarnaast wordt de externe controle (validering) van toetsing en examinering versterkt, zoals geadviseerd door de commissie Bruijn. Zo wordt er gestart met gezamenlijk examineren, worden externen lid van examencommissies en zal er gewerkt worden met gecertificeerde examinatoren. In paragraaf 3 wordt dit verder toegelicht.

- In de prestatieafspraken hebben hogescholen diverse indicatoren opgenomen die inzicht moeten bieden in de verwezenlijking van hun kwaliteitsagenda. Veel hogescholen streven bijvoorbeeld naar een hogere score op studenttevredenheid (of het handhaven van een reeds hoge score). Bij andere hogescholen is vooral de inbedding van het onderwijs in een praktijkgerichte onderzoekomgeving herkenbaar als speerpunt van het (profilering)beleid. Zo ontstaat een sterkere relatie tussen het onderzoek en het onderwijs, met als gevolg een grotere impact van het onderzoek aan de onderwijskwaliteit: via de bijdrage van onderwijsactiviteiten, de professionalisering van docenten en curriculumvernieuwing. Een derde manier is de verdere ontwikkeling van sterke punten in het onderwijs, bijvoorbeeld door het verder investeren in een (hoog) kwaliteitsprofiel. Dit uit zich onder andere in voornemens om extra differentiatiemogelijkheden in het studieprogramma aan te bieden, zoals een zwaardere studielast voor ambitieuze vwo'ers (met de mogelijkheid om sneller af te studeren).

Differentiatie & maatwerk: recht doen aan diversiteit
Hogescholen hebben te maken met een zeer diverse instroom: vanuit het mbo, vanuit de havo én vanuit het vwo. Hogescholen willen de kwaliteit van hun onderwijs over de hele lijn verder verbeteren en ook meer maatwerk bieden aan de verschillende studenten. Doel is dat studenten zoveel mogelijk op hun eigen niveau het maximale eruit halen in een maatwerktraject van hoge kwaliteit. Deze ambitie is door de hogescholen uitgesproken in *Kwaliteit als Opdracht*, en komt ook duidelijk terug in bijvoorbeeld het advies van de Commissie Veerman en het hoofdlijnenakkoord. In paragraaf 4 wordt ingegaan op de stappen die tot nu toe zijn gezet, door hogescholen zelf en door het ministerie.

Strengere eisen aan studenten: realistische ambities studieuitval
Hogescholen leveren diverse inspanningen om het studiesucces te verbeteren. Bijvoorbeeld door een verbetering van de voorlichting, door studiekeuzebegeleiding, matching en bindende verwijzing van studenten. Hogescholen zijn in samenwerking met studentenorganisaties begonnen met de ontwikkeling van een 'studiebijsluiter', die onder de naam 'Studie in Cijfers' vorm heeft gekregen. 27 hogescholen

maken inmiddels gebruik van deze studiebijsluiter. Ook intensievere begeleiding en meer contacturen moeten bijdragen aan het terugdringen van de studieuitval.

Toch hebben hogescholen over het algemeen voorzichtige ambities ten aanzien van studiesucces. Dat heeft allereerst te maken met het hogere niveau van de opleidingen en de hogere eisen die aan studenten worden gesteld. Denk aan de aangescherpte eisen die door de lerarenopleidingen aan studenten tijdens de opleiding gesteld worden: die zullen een negatief effect hebben op studie-uitval. Ten tweede noopte onzekerheid over invoering en effecten van veranderende wet- en regelgeving de hogescholen tot voorzichtigheid. Een voorbeeld is het voornemen van het kabinet tot het terugbrengen van vierjarig naar driejarig mbo: onduidelijk is of dat tot een kwaliteitsverhoging of juist kwaliteitsverlaging van de uitstroom uit het mbo zal zorgen. Een ander voorbeeld is de onduidelijkheid die er ten tijde van het afsluiten van de afspraken was over de invoeringsdatum van de aangescherpte regeling die de doorstroom van mbo naar hbo moet verbeteren. Ook die regeling heeft direct invloed op de instroom en het rendement.

Daarbij komt dat de minister heeft gekozen voor een zeer beperkte variant van de regeling die de aansluiting tussen mbo en hbo moet verbeteren. Nu is het nog zo dat afgestudeerde mbo'ers zo kunnen doorstromen naar alle hbo-opleidingen. Het maakt daarbij niet uit of de gevolgde mbo-opleiding wel of geen raakvlakken heeft met de hbo-vervolgopleiding. In het hoofdlijnenakkoord is daarom het volgende afgesproken: 'Om de doorstroom van het mbo naar het hbo te verbeteren, wordt het mogelijk om nadere vooropleidingseisen te stellen. Daartoe zal de staatssecretaris met de HBO-raad nadere afspraken maken die in elk geval betrekking zullen hebben op de niet-verwante doorstroming en op het stellen van nadere vakkenpakketeisen'. Volgens de regeling van de minister zal slechts een zeer beperkt deel van de mbo-opleidingen gelden als "niet-verwant" en is het dus voor een zeer beperkt deel van de hbo-opleidingen mogelijk nadere vooropleidingseisen te stellen. Zoals de Vereniging Hogescholen in het overleg met de minister hebben aangegeven, hebben de hogescholen op inhoudelijke gronden de voorkeur voor een verdergaande variant. De door de minister gekozen variant zal te weinig effectief zijn, denken de hogescholen. De ambities ten aanzien van studiesucces komen daardoor onder druk te staan.

Intensiever onderwijs: de lat verder omhoog
De hogescholen erkennen de noodzaak om het onderwijs te intensiveren. Dat blijkt ook al uit de reeds gedane inspanningen en behaalde resultaten op het gebied van onderwijsintensiteit: de Inspectie van het Onderwijs constateerde in december 2011 dat hogescholen studenten meer contacturen bieden dan in 2007[2]. De komende jaren moet de lat nog hoger komen te liggen: zonder uitzondering onderschrijven hogescholen de ambitie dat geen enkele opleiding minder dan 12 uur (geprogrammeerde) contacttijd kent in het eerste jaar. Dat geldt bovendien als minimum, omdat bij veel hogescholen in de regel een hoger gemiddeld aantal uur per week geprogrammeerd wordt.

Onderzoek: bijdragen aan innovatie, impulsen voor het onderwijs
Het praktijkgericht onderzoek fungeert als een mes dat aan twee kanten snijdt. Allereerst levert de aanwezigheid van het onderzoek een wezenlijke bijdrage aan de kwaliteit van het onderwijs. Bijvoorbeeld door het stimuleren van een cultuur waarin reflectie en aandacht voor het onderzoekend vermogen tot ontwikkeling komen, door inzichten te leveren in een vernieuwende beroepspraktijk en door zorg te dragen voor *practice based evidence* dat wordt meegenomen in de inhoud van de onderwijscurriculum. Afgestudeerden zijn zo beter voorbereid op het werken in een wereld waarin ontwikkelen en toepassen steeds dichter bij elkaar komen te staan.

[2] Inspectie van het Onderwijs, *Onderwijstijd in het hoger onderwijs*, december 2011

Praktijkgericht onderzoek draagt ten tweede bij aan innovatie en kennisuitwisseling tussen hogeschool en praktijk. Uitgangspunt is namelijk de samenwerking met de beroepspraktijk en het beantwoorden van vragen uit die beroepspraktijk. Onderzoek van hogescholen levert concrete en toepasbare resultaten op voor bedrijven, overheden en instellingen zoals zorgaanbieders.

Het praktijkgericht onderzoek heeft de afgelopen jaren een forse ontwikkeling doorgemaakt. Van groot belang daarbij is het kwaliteitszorgsysteem voor het praktijkgericht onderzoek. Hogescholen werken continu aan de kwaliteit van hun onderzoek en hun kwaliteitszorgsysteem, waarbij een externe commissie genaamd de Validatiecommissie Kwaliteitszorg Onderzoek (VKO) de stand van zaken beoordeeld door middel van audits. Zoals aangegeven in *Kwaliteit als Opdracht* is het voor de verdere ontwikkeling én impact van het praktijkgericht onderzoek essentieel dat meer focus en massa worden gerealiseerd. Focus, door meer specialisatie en inhoudelijke zwaartepuntvorming. Zoals ook blijkt uit de prestatieafspraken hebben hogescholen belangrijke stappen daartoe reeds ingezet. Massa, door het versterken van de basisinfrastructuur van het onderzoek en/of door de uitbouw van een tweede geldstroom. De stappen die op deze gebieden zijn gezet worden verder toegelicht in de paragrafen 8 en 9.

3. Stand van zaken versterking toetsing en examinering

De versterking van de externe validering van toetsing en examinering is een belangrijk aandachtspunt voor de Vereniging Hogescholen en een essentieel onderdeel van de kwaliteitsagenda van de hogescholen. Ook de Strategische Agenda Hoger Onderwijs besteedde veel aandacht aan de borging van de kwaliteit via versterkte externe validering. De Vereniging Hogescholen heeft, in overeenstemming met het hoofdlijnenakkoord, een onafhankelijke commissie van deskundigen onder leiding van Jan Anthonie Bruijn gevraagd met een advies te komen over vormen van externe validering van het examineren. Dit advies genaamd *Vreemde Ogen Dwingen* werd gepresenteerd op 23 mei 2012 aan staatssecretaris Zijlstra en voorzitter van de Vereniging Hogescholen Thom de Graaf. Inmiddels wordt hard gewerkt aan de uitvoering van de adviezen.

De commissie Bruijn: advies over stevige borging examens
In haar advies onderbouwt de commissie op overtuigende wijze dat varianten van bottom-up, gezamenlijk toetsen de voorkeur verdienen boven centrale (eind)examinering. De commissie doet diverse aanbevelingen en maakt daarbij maatwerk mogelijk naar soort opleiding. Zo adviseert zij om te starten met gezamenlijke examinering door minimaal drie hogescholen, bij voorkeur via een toets die de studievoortgang meet los van de instelling en de gekozen leerweg. Ook moet er meer aandacht komen voor de toetsexpertise van docenten, examinatoren en leden van examen- en opleidingscommissie: door het instellen van landelijke minimumeisen, van een zekere mate van verplichte bij- en nascholing en - op termijn – van een register voor hbo-docenten waarin ook die toetskwaliteit is opgenomen. Een derde voorbeeld is de aanbeveling is om toetsingsbeleid onderdeel te maken van de accreditatiekaders door bij de samenstelling van de accreditatiepanels (de visitatiecommissies) speciaal te letten op toetsdeskundigheid.

Uitvoering van het advies van de commissie
Het advies van de commissie Bruijn werd in mei 2012 alom met waardering ontvangen en omarmd. De Vereniging Hogescholen heeft zich vervolgens gebogen over de uitvoering van de adviezen. Allereerst is bepaald dat de aanbevelingen zo veel mogelijk bottom-up zouden moeten worden geïmplementeerd. Dat betekent dat de hogescholen zélf het initiatief nemen, en dat sluit ook goed aan bij de uitgangspunten van de commissie.

Ook is gemeend om wat betreft de rol van de Vereniging Hogescholen zelf een aantal prioriteringen in de uitvoering van de aanbevelingen aan te brengen. Dit ook vanuit de overweging dat, zoals de commissie Bruijn zelf aangeeft, de adviezen ‘samenhangend, doch zeker ook betrekkelijk ingrijpend en niet-vrijblijvend’ van aard zijn en dat de uitvoering ‘een intensieve en soms complexe operatie’ zal zijn, evenals dat ‘noch de inspanningen noch de investeringen die nodig zullen blijken om dit pakket aan aanbevelingen te realiseren’ mogen worden onderschat.

Op verenigingsniveau ligt de prioriteit bij de aanbevelingen met betrekking tot het gezamenlijk toetsen, een protocol voor de beoordeling van (eind)werkstukken, deskundigheidsbevordering bij docenten omtrent toetsing en examinering en verhoging van de toetskwaliteit door middel van kennisdeling. Voor de implementatie van de overige aanbevelingen van de commissie Bruijn neemt iedere hogeschool de verantwoordelijkheid dit zelf te doen, aansluitend bij zijn eigen situatie, profiel en visie. Verantwoording over deze keuzes wordt afgelegd via het jaarverslag.

Eén en ander heeft geleid tot een keuze voor vier ‘uitvoeringslijnen’, die zijn vastgelegd in een bestuurlijke afspraak met de minister van OCW.

1. *Pilots met betrekking tot gezamenlijk toetsen*
   In deze uitvoeringslijn worden twee typen pilots gestart. Ten eerste landelijk brede pilots, waarin alle opleidingen van een bepaald type deelnemen. Het gaat om:

   a. Facility management (penvoerder Haagse Hogeschool namens 8 hogescholen);
   b. Maritiem Officier (penvoerder NHL namens 4 hogescholen);
   c. SPH (penvoerder Hogeschool Windesheim namens 14 hogescholen);
   d. Verloskunde (penvoerder Hogeschool Zuyd namens twee hogescholen en een samenwerkingsverband van twee hogescholen);
   e. Verpleegkunde (penvoerder Hogeschool Rotterdam namens een 'kopgroep' van 8 van de 18 hogescholen die de opleiding Verpleegkunde aanbieden; de overige 10 opleidingen zijn betrokken en sluiten in een volgende fase aan).

   Ten tweede hogeschoolpilots: iedere hogeschool participeert met tenminste twee andere hogescholen in een pilot gemeenschappelijk toetsen. Uit een inventarisatie blijkt dat naar aanleiding van 'Vreemde ogen dwingen' door hogescholen een groot aantal pilots en projecten op het gebied van externe validering is gestart. Daarvan hebben er 15 betrekking op gezamenlijk toetsen. Einddoel van deze pilots is de opstelling van een 'Handreiking gezamenlijk toetsen', op basis van de ervaringen die zijn opgedaan tijdens zowel de landelijk brede pilots als de hogeschoolpilots. Deze handreiking vormt dan weer het uitgangspunt voor de verdere uitrol van gemeenschappelijk toetsen.

2. *Ontwerp van een protocol voor (verantwoording van) de beoordeling van (eind)werkstukken*
   Conform het advies van de Commissie Bruijn heeft de Vereniging Hogescholen een expertgroep benoemd die een protocol zal opstellen voor toetsing van "kern"-werkstukken. Hieronder worden verstaan verschillende vormen van toetsing van (delen van) het beroepshandelen zoals: eindwerkstukken, scripties, stageverslagen, ontwikkeling prototypes, kunstwerken, voorstellingen etc. Het protocol zal dus nadrukkelijk een bredere werking hebben dan alleen voor eindwerkstukken en dient zo veel mogelijk ruimte te bieden aan de "eigenheid" van de werkstukken binnen de verschillende hbo-sectoren.

3. *Ontwerp van een module Basis-/Seniorkwalificatie examinator (BKE/SKE)*
   De rol van de docent van cruciaal belang is voor de kwaliteit van toetsing en examinering. Hij of zij beoordeelt namelijk alle toetsen en examens. Daarom heeft de Vereniging Hogescholen ook ten behoeve van deze uitvoeringslijn een expertgroep benoemd. Deze expertgroep is gevraagd een programma van eisen voor een module Basiskwalificatie examinering (BKE) te ontwikkelen. Het uiteindelijk doel is om deze module op te nemen in het algemene deskundigheids-bevorderingsprogramma Basisvaardigheden didactische bekwaamheid (BDB).

4. *Kennisdeling*
   Op het gebied van kennisdeling is een initiërende rol weggelegd voor de vereniging. Initiërend, omdat uiteindelijk ook de kennisdeling 'bottom-up' tot stand moet komen. *Docenten* en *hogescholen* moeten immers 'eigenaar' van de kennis worden, niet de vereniging.

   Dit zal op de volgende manier worden vormgegeven:

   a) In september 2013 zal een bijeenkomst worden georganiseerd waarvoor de coördinatoren van de verschillende hogeschoolpilots worden uitgenodigd, evenals de coördinatoren van de landelijk brede pilots en betrokkenen bij 10voordeleraar (het ligt voor de hand

om – hoewel dit een traject is dat in formele zin buiten de implementatie van ‘Vreemde ogen dwingen’ staat – hierbij ook dit project te betrekken aangezien daar inmiddels ook veel kennis is/wordt opgedaan met betrekking tot gezamenlijk toetsen);

b) Tijdens deze bijeenkomst zal een redactiecommissie worden gevormd voor de Handreiking gezamenlijk toetsen (zie onder a.); deze redactie zal worden gevraagd om ter voorbereiding op de opstelling van de handreiking een aantal kennisdelingsbijeenkomsten te organiseren;
c) Een doelstelling van deze bijeenkomst(en) is dat er netwerken tussen de verschillende pilots ontstaan, gericht op het uitwisselen van kennis en ervaring.

Naast het zorgdragen voor het betrekken van (leden van) examencommissies in dit proces van kennisdeling, speelt het versterken van de positie van (leden van) examencommissies ook een separate rol. In het proces van kennisdeling komt de inbreng vanuit de verschillende rollen en verantwoordelijkheden immers het beste “uit de verf” wanneer dat gebeurt op basis van een separate reflectie op die rollen en verantwoordelijkheden. Voor wat betreft de pilots gemeenschappelijk toetsen is dat gewaarborgd binnen de pilots.

De reflectie voor leden van examencommissies zal worden geborgd binnen een proces van ‘platformvorming’. Dit proces moet nog nader worden ingevuld.

4. Differentiatie: meer maatwerk in het onderwijs

‘Het hbo kent bovendien een zeer diverse instroom (vanuit mbo, havo, vwo en werkenden) met in de grote steden ook een sterk groeiend aandeel allochtone studenten. Hogescholen staan voor een tweeledige opdracht: én de kwaliteit van de bachelor omhoog brengen én meer differentiatie aanbrengen in onderwijstrajecten voor de verschillende doelgroepen’[3]. Dat schreef de commissie Veerman in het rapport *Differentiëren in drievoud*. De hogescholen pakken deze handschoen op, zoals ook blijkt uit de prestatieafspraken. Niet alleen staat daarin de kwaliteitsagenda centraal, ook werken de hogescholen aan een meer gedifferentieerd aanbod: via de *Associate degree*-programma’s (Ad’s), en/of via excellente trajecten voor vwo’ers gekoppeld aan professionele masters.

Aansluiting mbo - hbo
Een punt van aandacht is al jaren de grote uitval van studenten afkomstig uit het mbo, met name in het eerste jaar van hun studie. Hierbij dient overigens te worden aangetekend dat de mbo’ers die in het eerste jaar *niet* uitvallen, per saldo succesvol zijn binnen het hbo.

De grote uitval in het eerste jaar wordt veroorzaakt door twee factoren. Ten eerste door het feit dat uiteindelijk toch een groot aantal mbo’ers onvoldoende motivatie heeft om na hun afgeronde mbo-opleiding nog eens vier jaar door te leren.

Belangrijker is dat studenten afkomstig van het mbo vaak slecht zijn voorbereid op de opleiding die zij in het hbo kiezen. De introductie van de eerder genoemde hbo-standaard, waardoor er binnen de hbo-bachelor meer nadruk is komen te staan op de kenniscomponent, heeft de afstand tussen de vooropleiding (mbo) en de hbo-opleiding verder vergroot.

Een andere reden voor de afstand tussen de mbo-opleiding en de hbo-bachelor heeft te maken met regelgeving met betrekking tot instroom vanuit het mbo. Anders dan bij de instroom vanuit havo en vwo, waar de profielkeuze bepalend is voor de hbo-opleidingen die gevolgd mogen worden, hebben mbo’ers toegang tot *alle* hbo-studies, ongeacht of de gevolgde mbo-opleiding daar nu op voorbereidt of niet. In het hoofdlijnenakkoord is afgesproken om aan deze ‘weeffout’ in het bestel een eind te maken. Over de benodigde uitvoeringsregeling is intensief overlegd tussen de Vereniging Hogescholen, de MBO Raad en het ministerie. Zoals al vermeld op pagina 8 heeft de minister gekozen voor de minst vergaande en, volgens de hogescholen, minst effectieve variant van de regeling. De verwachting is dat deze regeling voor het eerst kan worden toegepast op studenten die in het studiejaar 2014-2015 vanuit het mbo instromen.

De Associate degree (Ad)
De Ad komt stap voor stap uit de experimentele fase. In april 2013 heeft de Tweede Kamer ingestemd met het wetsvoorstel Kwaliteit in verscheidenheid, waarin aan de Ad een reguliere plaats in het h.o.-bestel wordt toebedeeld met – anders dan tijdens de experimentele fase – nadruk op de arbeidsmarktkwalificatie en een minder centrale rol voor de doorstroomkwalificatie (naar de bachelor).

De meeste Ad-programma’s die de afgelopen jaren tot stand zijn gekomen, zijn bedoeld voor mbo’ers met werkervaring. Het volgen van een Ad-programma (in deeltijd) moet hen in staat stellen door te groeien in hun vak en/of op de arbeidsmarkt. De discussie over de bekostiging van het deeltijdonderwijs die het afgelopen jaar is gevoerd op initiatief van toenmalig staatssecretaris Halbe Zijlstra, vormt naar het oordeel van de Vereniging Hogescholen een onzekere factor in de toekomst van de Ad.

[3] *Differentiëren in drievoud . Advies van de Commissie Toekomstbestendig Hoger Onderwijs Stelsel* p.31

Zeker is dat er voor de hogescholen geenszins een stimulans van uitgaat om te investeren in de ontwikkeling van programma's die leiden tot een Associate degree.

De komende jaren zullen dan ook moeten uitwijzen of er voldoende vraag is onder studenten en in het werkveld naar Ad's, én of hogescholen voldoende worden gestimuleerd om te investeren in ontwikkeling van nieuwe deeltijdprogramma's, waaronder Ad's. Een ander aandachtspunt heeft te maken met de verschillende visies en behoeftes die verschillende hogescholen hebben ten aanzien van de Ad, rekening houdend met hun regionale omgeving. Dit is een vraagstuk dat ook aan de orde wordt gesteld in het Landelijk Platform voor de Associate degree, waar voorzitter Thom de Graaf zitting in heeft.

3-jarige programma's voor vwo'ers; perspectief op professionele master
In het verlengde van de voorstellen van de commissie Veerman om het hbo aantrekkelijker te maken voor studenten uit het vwo, zijn in het wetsvoorstel Kwaliteit in verscheidenheid bepalingen opgenomen die het mogelijk maken te komen tot een structureel aanbod van 3-jarige hbo-bachelors voor vwo'ers. Dat dit niet is gebeurd door verplicht de bestaande bachelors via jaarprogramma's van 80 EC 'in te dikken' tot 3-jarige programma's, stemt de hogescholen tot tevredenheid. Dat schept immers de mogelijkheid om aan vwo'ers meer maatwerk aan te bieden.

De hogescholen zijn van mening dat het hbo pas écht aantrekkelijk wordt voor studenten afkomstig van het vwo, wanneer er meer mogelijkheden komen om na de bachelor direct door te stromen naar een (bekostigde) professionele masteropleiding. Op dit punt verwijzen wij naar het voorstel van de commissie Veerman om 'het aanbod van masteropleidingen te verruimen en de professionele master een meer structurele inbedding te geven'. Helaas hebben hogescholen op dit moment nog onvoldoende mogelijkheden om het zo nodige verruimde aanbod aan professionele masters te kunnen realiseren.

Deel 2:
hoger
*beroeps*onderwijs
op de hogescholen

- Techniek: minder opleidingen, meer transparantie en betere aansluiting op de arbeidsmarkt. Het aantal opleidingen (65) wordt gehalveerd, en alle opleidingen worden geclusterd in zes domeinen met elk één bachelorgraad, één opleidingsprofiel, en één overkoepelend overleg met bedrijfsleven. Over het opleidingenaanbod is intensief overleg gevoerd met het bedrijfsleven. Op verzoek van de chemiesector is bijvoorbeeld het aantal opleidingen binnen die sector met minder teruggebracht dan oorspronkelijk was voorzien. Vanaf 1 september 2015 geldt het nieuwe opleidingenaanbod.
- Kunstonderwijs: meer kwaliteit, minder studenten. In 2012/2013 zijn al forse stappen gezet met een reductie van meer dan 850 studenten. Het doel is een reductie van ruim 1380 studenten in 2015/2016.
- Hoger gezondheidszorg onderwijs: de verkenningscommissie onder leiding van Anton Westerlaken stelt dat het onderwijs op hogescholen er prima voor staat, en legt de lat nóg hoger. De hogescholen gaan aan de slag met de aanbevelingen van de verkenningscommissie, in het najaar van 2013 verschijnt hun plan van aanpak.
- Lerarenopleidingen: in maart 2013 presenteerden de VSNU en de Vereniging Hogescholen hun *Lerarenagenda van de Toekomst*.
- Borging kennisbasis lerarenopleidingen: voor twintig vakken gebeurt dit via landelijke kennistoetsen, voor de rest via een uitgebreide aanpak van *peer review*. Inmiddels zijn de eerste tien landelijke toetsen opgeleverd en afgenomen (mei 2013). Op korte termijn worden voor de tien overige vakken kennistoetsen ontwikkeld.
- Hoger agrarisch onderwijs: in overleg met het werkveld worden alle bestaande landelijke opleidingsprofielen geactualiseerd. Waar nog geen opleidingsprofielen bestonden worden deze opgesteld. Voor ruim de helft van de opleidingen zijn de profielen inmiddels op- en vastgesteld.
- Praktijkgericht onderzoek: hogescholen kiezen met eigen inhoudelijke zwaartepunten voor meer specialisatie en focus op onderzoeksgebied, daarbij rekening houdend met hun stevige regionale functie.
- Onderzoek en publiek-private samenwerking: 18 nieuwe Centres of Expertise naar aanleiding van de prestatieafspraken.
- Het succesvolle RAAK-programma heeft een structurele positie gekregen in het kennisbestel, met de ondertekening van het Convenant Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA. Partners zijn OCW, NWO en de partners in de Stichting Innovatie Alliantie (waaronder MKB-Nederland, VNO-NWC en de Vereniging Hogescholen). De minister van OCW heeft besloten een extra bedrag oplopend tot €13 miljoen te investeren in praktijkgericht onderzoek via het RAAK-programma.

5. Aansluiten op de beroepspraktijk

Hogescholen verzorgen niet alleen *hoger* onderwijs, maar ook *beroeps*onderwijs. De sterke oriëntatie op de beroepspraktijk is dan ook kenmerkend voor de hogescholen. Die beroepspraktijk stelt steeds hogere eisen aan afgestudeerden van hogescholen en is bovendien continu in beweging. De structurele samenwerking tussen kennisinstellingen en de beroepspraktijk is daarom belangrijk en noodzakelijk. In 2005 sloot de Vereniging Hogescholen met de werkgeversorganisaties VNO-NCW en MKB-Nederland het 'Convenant Werkveldoverleg Hoger Onderwijs' af. In dit convenant hebben deze partijen afspraken gemaakt over de afstemming tussen het werkveld en de opleidingen.

Op hogeschoolniveau bestaan sinds jaar en dag beroepenveldcommissies waarin het beroepenveld is vertegenwoordigd, ook zijn er landelijke werkveldadviesraden op opleidings-, domein- en/of sectorniveau. Deze overleggen tussen het beroepenveld en de hogescholen hebben tot doel continu te werken aan een zorgvuldige afstemming tussen enerzijds ontwikkelingen in en wensen van het werkveld en anderzijds de onderwijsprofielen en – programma's.

Hogescholen en het beroepenveld werken daarnaast nauw samen in vier activiteiten waarover afspraken zijn gemaakt in het hoofdlijnenakkoord: de sectorale verkenningen, de ontwikkeling en actualisering van landelijke opleidingsprofielen, de human capital agenda's en onderzoeksprojecten in het kader van het succesvolle RAAK-programma.

Sectorale verkenningen: zijn de opleidingen actueel én toekomstgericht?
Voor iedere sector van het hbo worden met vaste regelmaat sectorale verkenningen uitgevoerd. Het werkveld is daar nauw bij betrokken. De sectoren worden als het ware doorgelicht: is het bestaande onderwijsaanbod nog steeds aangesloten op de actuele en in de toekomst te verwachten maatschappelijke ontwikkelingen, in bijzonder in het werkveld? Het gaat om toekomstgerichte verkenningen die agenderen en handvatten bieden voor een kwaliteitsimpuls en voor de ontwikkelrichting van een hbo-sector.

De verkenningen worden uitgevoerd door onafhankelijke commissies waarin deskundigen vanuit het werkveld deelnemen. In paragraaf 6 vindt u per sector een stand van zaken van de sectorale verkenningen.

Ontwikkeling en actualisering landelijke opleidingsprofielen
Hogescholen hebben al in 1997 afgesproken dat in beginsel voor elke hbo-bacheloropleiding die door meer dan één hogeschool wordt aangeboden een landelijk (gemeenschappelijk) opleidingsprofiel wordt ontwikkeld en vastgesteld. Sindsdien is daar in alle sectoren uitwerking aan gegeven op een bij de sectoren passende wijze. Een landelijk (gemeenschappelijk) opleidingsprofiel beschrijft wat elke afgestudeerde van die (croho-)opleiding of dat cluster van opleidingen op hoofdlijnen moet kennen en kunnen en wordt met een zekere regelmaat geactualiseerd en herijkt. Voor elke hogeschool die de opleiding aanbiedt is het landelijk opleidingsprofiel richtinggevend voor de inrichting van het curriculum. Het profiel biedt ruimte voor regionale en hogeschoolspecifieke inkleuring. Voor zover aan de orde bevat het profiel van een opleiding ook de voor een opleiding geldende wettelijke vereisten. Elk landelijk opleidingsprofiel moet adequaat zijn gevalideerd in het voor die opleiding(en) relevante werkveld. Daarover zijn afspraken gemaakt met VNO-NCW en MKB-Nederland, en wel in het eerder genoemde 'Convenant Werkveldoverleg Hoger Onderwijs'.

In 2009 formuleerden hogescholen in de verenigingsagenda *Kwaliteit als Opdracht* een standaard voor de professionele bacheloropleiding, bestaande uit de volgende elementen: een gedegen theoretische basis, onderzoekend vermogen, professioneel vakmanschap, beroepsethiek, en maatschappelijke oriëntatie.

Sindsdien zijn deze elementen richtpunt bij het opstellen van nieuwe of het actualiseren van bestaande opleidingsprofielen. De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) betrekt de profielen bij de accreditatie van opleidingen. De landelijke opleidingsprofielen zijn opgenomen in de informatiebank op de website van de Vereniging Hogescholen. Zo wordt transparantie geboden en verantwoording afgelegd.

In paragraaf 7 wordt per sector kort de situatie en stand van zaken wat betreft de ontwikkeling en actualisering van landelijke opleidingsprofielen weergegeven.

Human Capital Agenda's
De human capital agenda's (hca's) spelen een belangrijke rol in de transformatie die onderwijs- en onderzoeksinfrastructuren op dit moment doormaken. De agenda's vormen een middel om samenwerking tussen hogescholen en het bedrijfsleven duurzaam verder te ontwikkelen richting de toekomst. Centraal staat het streven naar voldoende gekwalificeerde mensen voor de juiste domeinen gekoppeld aan nieuwe en verbeterde kwaliteitsstandaarden. Meer informatie hierover kunt u vinden in paragraaf 8.

RAAK: het beantwoorden van concrete (innovatie)vragen
Het praktijkgericht onderzoek levert niet alleen een wezenlijke bijdrage aan de kwaliteit van het onderwijs. Ook kunnen hogescholen, ondernemers en publieke professionals elkaar versterken door samen te werken – via praktijkgericht onderzoek - aan innovatievragen. Innovatie en ontwikkeling van nieuwe kennis is essentieel. Voor ondernemers om (internationaal) te kunnen blijven concurreren en voor de publieke sector om dienstverlening op het hoogst mogelijke niveau te realiseren. Kennis- en innovatienetwerken – van mkb'ers, professionals, hogescholen en ook internationale partners - spelen hierbij een grote rol. De subsidieregeling RAAK ondersteunt deze kennisnetwerken. De innovatievragen uit het regionale werkveld vormen altijd de aanleiding van een RAAK-project.

In het hoofdlijnenakkoord is afgesproken dat de staatssecretaris en de hogescholen stappen zullen ondernemen om te komen tot een structurele positie van RAAK in het kennisbestel. Dat proces is inmiddels afgerond, waarmee de basis is gelegd voor een volwaardige tweede geldstroom voor praktijkgericht onderzoek. Meer informatie hierover kunt u vinden in paragraaf 9.

6. Sectorale verkenningen: een stand van zaken

In het hoofdlijnenakkoord is afgesproken dat voor iedere sector van het hbo met vaste regelmaat sectorale verkenningen zullen worden uitgevoerd, met nauwe betrokkenheid van het werkveld. Doel is om het bestaande onderwijsaanbod door te lichten: is het nog steeds aangesloten op de actuele en in de toekomst te verwachten maatschappelijke ontwikkelingen, en in het bijzonder op de wensen van het werkveld?

Daarbij is aangegeven dat in het studiejaar 2011 – 2012 in elk geval verkenningen worden uitgevoerd met betrekking tot de sectoren techniek en gezondheidszorg. Ook is afgesproken dat er inhoud wordt gegeven aan het vervolgtraject in het verlengde van de sectorplannen voor het kunstonderwijs en het hoger agrarisch onderwijs en aan een sectorale agenda voor de lerarenopleidingen. In deze paragraaf vindt u per sector een stand van zaken.

Sector hoger technisch en natuurkundig onderwijs (htno)
De sectorale verkenning met als titel 'HBO Techniek in Bedrijf' is eind 2011 afgerond[4]. Ten behoeve van de reactie op de verkenning zijn drie drukbezochte rondetafelbijeenkomsten georganiseerd met onder anderen vertegenwoordigers van hogescholen, brancheorganisaties en bedrijven. Als uitkomst daarvan hebben de hogescholen de ministeries van OCW en van EZ, alsmede de werkgeverskoepels VNO-NCW en MKB Nederland in 2012 het aanbod gedaan om samen een 'Innovatiecontract HBO Techniek' aan te gaan. Dit laatste in de context van het rond de Topsectoren geformuleerde Masterplan Bèta en Technologie en het vervolgens door het Kabinet, werkgevers en onderwijsinstellingen in 2013 gesloten Techniekpact.

Eén van de belangrijkste zaken uit het Techniekpact is de herordening van het aanbod aan techniekopleidingen. Daar wordt sedertdien, na overleg met het bedrijfsleven, aan gewerkt. Dit zal tot resultaat hebben dat in HBO Techniek:

- 6 domeinen komen, elk met een eigen uniek opleidingsprofiel en een eigen graad. Het gaat om de volgende domeinen: Engineering, Built Environment, Applied Science, ICT, Maritime Operations en Creative Technologies;
- binnen elk domein een aantal brede 'stamopleidingen' ontstaan;
- de binnen elke 'stamopleiding' ruimte voor differentiaties (zijnde in deze conversieronde voormalige CROHO-opleidingen) is.

Er resteert nog een aantal (implementatie)punten waarover, gelet op de beoogde invoeringsdatum van 1 september 2015, in de Algemene Vergadering van 3 oktober 2013 de laatste besluiten worden genomen. Eén en ander zal daarna uitmonden in een verzoek van de Vereniging Hogescholen aan OCW voor een zogenaamde sectorbrede plannings- en vestigingsplaats neutrale conversie.

Sector kunstonderwijs (kuo)
In juli 2011 is het Sectorplan hbo kunstonderwijs 2012-2016, 'Focus op Toptalent'[5] opgeleverd, waarin de hogescholen met kunstonderwijs afspraken met elkaar hebben gemaakt over het versterken van de kwaliteit van het kunstonderwijs. De uitwerking van het Sectorplan is programmatisch, met een implementatietermijn van vier jaar: van studiejaar 2012-2013 tot en met studiejaar 2015-2016.

[4] HBO Techniek in Bedrijf, rapport van de door de HBO-raad ingestelde Verkenningscommissie Techniek
[5] 'Focus op toptalent, sectorplan hbo kunstonderwijs 2012-2016', juli 2011.

In het Sectorplan en de daarop gevolgde uitwerking in de Houtskoolschets[6], hebben de hogescholen aangegeven dat zij overgaan tot volumereductie van het aantal ingeschreven studenten bij bepaalde bacheloropleidingen om de aansluiting op de arbeidsmarkt te verbeteren. Dat betreft de disciplines Muziek, Autonome Beeldende Kunst, Vormgeving, Dans, en Theater voor het studiejaar 2015/2016 ten opzichte van het aantal inschrijvingen in oktober 2010. De hogescholen hebben inmiddels forse stappen gezet met een reductie meer dan 850 studenten in het studiejaar 2012/2013, met het doel in studiejaar 2015/2016 een volumereductie van ruim 1380 studenten te realiseren.

Met de bewindspersoon van OCW en de betreffende hogescholen is afgesproken dat de hogescholen de financiële middelen die vrijvallen door de volumereductie, mogen behouden voor de versterking van de kwaliteit van het kunstonderwijs ten aanzien van de voortrajecten, de bacheloropleidingen, de masteropleidingen, of onderzoek. De hogescholen hebben in hun prestatieafspraken de concrete maatregelen daartoe aangegeven.

Als vervolg op de voornemens in de Houtskoolschets, zijn op initiatief van het kunstonderwijs de Taskforces Talentontwikkeling en de Taskforce Onderzoek van start gegaan om de samenwerking ten aanzien van de instroom van jong talent, en ten aanzien van het praktijkgericht onderzoek te verbeteren. De rapportages van deze Taskforces zijn in een afrondende fase. In het studiejaar 2013/2014 zullen deze in een agenda een vervolg krijgen.

In november 2012 vond op initiatief van het kunstonderwijs de ‘Dag van de Talentontwikkeling’ plaats, waarin ten behoeve van de ingestelde Taskforce Talentontwikkeling de visies met sprekers van binnen en van buiten het kunstonderwijs zijn gedeeld.

In april 2013 heeft het kunstonderwijs de ‘Dag van de dialoog met de beroepspraktijk’ georganiseerd. Met vertegenwoordigers van landelijke organisaties is gesproken over de wijze waarop de dialoog in deze tijd, met een omgeving die sterk aan het veranderen is, vorm krijgt. In november 2013 krijgt dit een vervolg waarbij thematisch met vertegenwoordigers van landelijke organisaties wordt gesproken over het kunstonderwijs en de aansluiting op de beroepspraktijk.

In juli 2013 verscheen de eerste voortgangsrapportage over de uitvoering van het Sectorplan. Daarin wordt de stand van zaken aangegeven voor de volumereducties, de kwaliteitsversterking, de resultaten van de Taskforce Talentontwikkeling, en de Taskforce Onderzoek. En voorts de stand van zaken in de disciplines Kunstvakdocentopleidingen, Dans, Theater, en de aansluiting op de beroepspraktijk inclusief het thema ondernemerschap.

Sector hoger gezondheidszorg onderwijs (hgzo)
De ‘Verkenningscommissie hbo gezondheidszorg’ onder leiding van Anton Westerlaken heeft een verkenning uitgevoerd naar de ontwikkelingen in de gezondheidszorg en de betekenis daarvan voor de sector hgzo. In maart 2013 is het rapport ‘Voortrekkers in Verandering’ verschenen. De commissie stelt vast dat de sector hgzo er prima voor staat. De resultaten zijn goed, de sector is actief op praktijkgericht onderzoek en speelt in op het werkveld door o.a. taakherschikking. De omgeving is echter zeer turbulent. De zorg verandert in snel tempo en staat voor grote uitdagingen. Deze ontwikkelingen doen een beroep op het innovatief vermogen van de hogescholen en hun omgeving. De hbo-zorgverlener zal als spil de veranderingen mede moeten vormgeven. Dat vraagt om meer dan wat de opleidingen in het hgzo nu al doen. Het is urgent om sterker in te spelen op de ontwikkelingen in de gezondheidszorg om goed toegerust te zijn voor de toekomst.

[6] Houtskoolschets Sectorplan hbo kunstonderwijs 2012-2013, mei 2012.

De aanbevelingen in het rapport vallen uiteen in de volgende aandachtsgebieden:

- Een robuust curriculum waarin de basiskwaliteit hoog is én waarin ruim aandacht is voor zaken als technologie, preventie, leefstijl, en communicatieve vaardigheden.
- Nauwere samenwerking met beroepspraktijk en werkveld.
- Meer investeren in praktijkgericht onderzoek.
- Het thema focus en differentiatie agenderen.
- Kritisch zijn bij het opstarten van nieuwe opleidingen in het hgzo.

Het sectoraal adviescollege hgzo schrijft een plan van aanpak op basis van de aanbevelingen van de commissie en aanvullende aandachtsgebieden die volgden uit bespreking van het rapport in de Algemene Vergadering van de Vereniging Hogescholen. In het plan zal veel aandacht zijn voor de verbinding met het werkveld, inclusief beroepsverenigingen, zorgverzekeraars en patiëntenorganisaties, en de opleidingen. Naar verwachting zal het plan van aanpak in het najaar van 2013 verschijnen. Het organiseren van thematische rondetafelbijeenkomsten zal hier onderdeel van uitmaken.

De *sector hoger agrarisch onderwijs (hao)* heeft een Sectorplan Hoger Agrarisch Onderwijs 2011-2015. Het ministerie van EZ is betrokken geweest bij het opstellen van dit sectorplan. Hierin zijn ambities en plannen geformuleerd op de volgende vier onderdelen:

- Het vergroten van de instroom en inspelen op diversiteit;
- innovatie en de hogeschool als kenniscentrum;
- de kwaliteit van het onderwijs en het onderzoek;
- internationalisering.

Het sectorplan is geïmplementeerd via in het bijzonder de tussen de staatssecretaris en de agrarische hogescholen gemaakte prestatieafspraken.

Voor de *sector hoger sociaal-agogisch onderwijs (hsao)* zal na de zomer van 2013 een sectorale verkenning van start gaan. De verkenning is momenteel in voorbereiding. In het najaar van 2013 start de sectorale verkenning van de *sector hoger economisch onderwijs (heo)*. In voorbereiding hierop heeft de sectorraad heo een sectorfoto gemaakt. Deze sectorfoto geeft informatie over de wijze waarop economische opleidingen zich verhouden tot de regionale omgeving en in hoeverre ze er in slagen aan te sluiten bij het bedrijfsleven in die regio en bij het landelijk beleid op het terrein van topsectoren en praktijkgericht onderzoek. Deze informatie vormt waardevolle input voor de brede sectorale verkenning die door de vereniging wordt georganiseerd.

S*ector hoger pedagogisch onderwijs (hpo*)
In maart 2013 presenteerde de Vereniging Hogescholen samen met de VSNU *De Lerarenagenda van de Toekomst*. Deze agenda beschrijft de ambities van hogescholen en universiteiten om bij te dragen aan meer en betere leraren in Nederland.

Daarbij wordt voortgebouwd op belangrijke stappen die al in de afgelopen jaren zijn gezet door hogescholen om de lerarenopleidingen te verbeteren. Zo is in 2008 al gestart met de beschrijving van een kennisbasis voor eerste- en tweedegraads lerarenopleidingen en voor de pabo's. Dat leidde ertoe dat in 2012 voor alle 61 hbo-bachelor en masteropleidingen kennisbases zijn ontwikkeld, gelegitimeerd en gepubliceerd (het project *10voordeleraar*, zie ook paragraaf 7). Het rapport van de onafhankelijke Commissie Kennisbasis Pabo onder leiding van Hein Meijerink (januari 2012), omarmd door de Vereniging Hogescholen en de toenmalige staatssecretaris, bood de basis voor dit traject.

De komende periode gaan de hogescholen door met de vertaling van de kennisbases in de curricula, met de invoering van gezamenlijke kennistoetsen en het uitbouwen van ‘peer review’ als instrument voor kwaliteitsborging van de kennisbases voor alle lerarenopleidingen die geen landelijke toetsen zullen afnemen. Dit proces heeft de allerhoogste prioriteit voor de hogescholen. Van groot belang voor het succes van dit proces is dat hogescholen en de docenten de ruimte krijgen om hun tijd en energie te steken in deze kwaliteitsverbeteringen en de samenwerking met het werkveld (scholen). Nieuwe, veel omvattende regels en initiatieven zullen dit proces verstoren en de motivatie van de vele betrokken docenten negatief beïnvloeden.

7. Stand van zaken ontwikkeling en actualisering landelijke opleidingsprofielen

Zoals het hoofdlijnenakkoord meldt, zijn de elementen van de eerder genoemde hbo-standaard richtpunt voor de ontwikkeling van landelijke opleidingsprofielen. Per sector wordt gekeken hoe de hbo-standaard kan worden vertaald: wat moet een afgestudeerde van de hbo-opleiding in de betreffende sector kennen en kunnen? In deze paragraaf wordt, zoals afgesproken in het hoofdlijnenakkoord, aangegeven op welke wijze iedere sector gestalte geeft aan de ontwikkeling en actualisering van de landelijke opleidingsprofielen.

Sector kunstonderwijs (kuo)
In samenspraak met het werkveld heeft het kunstonderwijs de afgelopen jaren gewerkt aan de ontwikkeling van een landelijk kwalificatiestelsel, gebaseerd op wederzijds afgestemde en goedgekeurde beroeps- en opleidingsprofielen. Het actualiseren van de bestaande opleidingsprofielen maakt onderdeel uit van het Sectorplan kunstonderwijs 'Focus op toptalent'.

Voor de Kunstvakdocentopleidingen is een kennisbasis ontwikkeld, die in 2012 door het werkveld is gevalideerd. In vervolg daarop is door deze opleidingen een competentieprofiel ontwikkeld, dat in 2013 ter validatie aan het werkveld is aangeboden.

Voor de disciplines Beeldende Kunst, Vormgeving, Dans, Theater, Muziek, en Film & Televisie hebben in studiejaar 2012/2013 bijeenkomsten plaats gehad met vertegenwoordigers van het werkveld en de beroepspraktijk ten behoeve van het actualiseren van de opleidingsprofielen. Dit krijgt het studiejaar 2013/2014 een vervolg met de totstandkoming van de geactualiseerde profielen. Daarbij wordt, in afstemming met de externe gesprekspartners, nadrukkelijk aandacht besteed aan het thema ondernemerschap.

Sector hoger pedagogisch onderwijs (hpo)
De lerarenopleidingen werken aan het project *10voordeleraar* (zie de paragrafen 6 en 7), waarin voor alle hbo-lerarenopleidingen (eerste- en tweedegraads) en voor alle vakken op de Pabo een kennisbasis is ontwikkeld. Een kennisbasis beschrijft de vakinhoudelijke en vakdidactische kennis die noodzakelijk is voor een beginnende leraar. Deze kennisbases zijn gelegitimeerd door het relevante werkveld.

Vervolgens worden alle kennisbases door de opleidingen landelijk geborgd. Voor de grote vakken van de lerarenopleidingen vindt deze borging plaats door middel van landelijke digitale kennistoetsen. De eerste toetsen voor tien kennisbases zijn eind 2012 opgeleverd, de eerste afnames hebben plaatsgevonden in mei 2013. Op korte termijn worden voor tien andere vakken eveneens kennistoetsen ontwikkeld.

Voor de kleine vakken wordt de borging georganiseerd door middel van een uitgebreide aanpak van peer review. Alle vakmasters van de lerarenopleidingen zijn hier al mee gestart. Het geheel aan kennisbases en kennistoetsen draagt bij aan de verdere ophoging van de kwaliteit van de lerarenopleidingen. Vanwege deze aanscherping van de eisen die aan studenten worden gesteld worden op korte termijn, en vooralsnog alleen voor de Pabo's, bijzondere nadere vooropleidingseisen gesteld voor alle studenten die aan de Pabo willen beginnen.

Sector hoger technisch en natuurkundig onderwijs (htno)
De technische opleidingen in het hbo zijn samengebracht in zes domeinen: engineering, bouw &ruimte, ict, applied science, creative technologies en maritime operations. De landelijke opleidingsprofielen voor deze domeinen worden in nauw overleg met het bedrijfsleven geactualiseerd. Dit is gelet op de korte halfwaardetijd van kennis in de technische sector een bijna continu proces. Daarom moet ook de

responsiviteit van de circa 65 bachelor-opleidingen omhoog. Dit kan door de programmeervrijheid te vergroten. De hogescholen zijn daarom doende inhoudelijk verwante opleidingen samen te brengen in 30 brede opleidingen met daarin de mogelijkheid tot differentiaties[7]. Dit vergroot tevens de transparantie van het aanbod aan opleidingen voor zowel studenten als voor bedrijven. Vanaf 1 september 2015 geldt het nieuwe opleidingsaanbod.

Sector hoger economisch onderwijs (heo)
Medio 2011 besloten hogescholen om voor een groot deel van de opleidingen binnen de sector heo te gaan werken met één graad, de Bachelor of Business Administration (BBA). Deze graad is gebaseerd op de ontwikkelde BBA-standaard, welke is afgeleid van de hiervoor genoemde bachelor standaard, met daaraan gekoppelde kernvakgebieden. Het niveau (de mate van inhoudelijke verdieping) waarop een BBA-opleiding een kernvakgebied aanbiedt, hangt af van het belang dat het betreffende werkveld aan dat kernvakgebied toekent. In de afgelopen periode heeft het bestuur tien nieuwe landelijke beroeps- en opleidingsprofielen vastgesteld waarin de BBA-standaard een prominente plek heeft gekregen en is voor drie andere bachelors aangegeven hoe het bestaande profiel zich verhoudt tot de nieuwe standaard.

Sector hoger sociaal-agogisch onderwijs (hsao)
Het hsao heeft in het document 'Vele takken, één stam' (VTES, 2008) domeincompetenties geformuleerd die de basis vormen voor elke sociaal agogische bacheloropleiding. In 'Vele takken, één stam' zijn de grondtrekken van het professioneel sociaal-agogisch handelen beschreven alsmede een eerste aanzet van de sociaal-agogische *body of knowledge*. De landelijke opleidingsprofielen voor de sociaal-agogische bacheloropleidingen zijn sindsdien geactualiseerd en op basis van VTES herijkt. De domeincompetenties maken inmiddels onderdeel uit van de landelijke opleidingsprofielen en de curricula van de sociaal-agogische bacheloropleidingen. In vrijwel alle landelijke opleidingsprofielen komt ook de sociaal-agogische body of knowledge opleidingsspecifiek terug. Deze body's of knowledge worden de komende tijd verder uitgewerkt. Op sectoraal niveau is in samenwerking met lectoren een visie ontwikkeld hoe 'onderzoekend vermogen', één van de elementen van de hbo-bachelor- en masterstandaard, sectorspecifiek in het onderwijs kan worden uitgewerkt.

Sector hoger gezondheidszorg onderwijs (hgzo)
De opleidingen Fysiotherapie hebben als eerste opleidingen gezamenlijk een 'nationaal transcript' ontwikkeld. Inmiddels is er voor acht beroepsopleidingen in het hgzo een nationaal transcript ontwikkeld. In deze transcripten staan naast competenties, ook kennis en vaardigheden beschreven van de desbetreffende opleiding. Ze gaan in op de generieke inhoud van de opleidingen, op de specifieke kenmerken van de betreffende opleiding en daarnaast op de specifieke kenmerken van de betreffende student. De transcripten beschrijven de opleidingen een niveau dieper dan de opleidingsprofielen en omvatten meer dan alleen de beroepscompetenties. De transcripten zijn vertaald naar het Engels. Dit biedt (afgestudeerde) studenten de mogelijkheid het transcript te gebruiken voor diploma-erkenning in het buitenland.

Sector hoger agrarisch onderwijs (hao)
De hogescholen in het hao zijn doende alle bestaande landelijke opleidingsprofielen te actualiseren en, waar nog geen landelijke opleidingsprofielen zijn, deze op te stellen. Voor ruim de helft van de opleidingen zijn die profielen inmiddels op- en vastgesteld. Daarbij is het werkveld intensief betrokken en vindt tevens afstemming plaats met het middelbaar agrarisch onderwijs.

[7] Zie ook de paragraaf over de sectorale verkenningen

8. Onderzoek: zwaartepunten, Centres of Expertise en de human capital agenda's

De afgelopen jaren hebben hogescholen een forse ontwikkeling doorgemaakt op het gebied van praktijkgericht onderzoek. Inmiddels zijn er meer dan 480 lectoren actief op hogescholen. Zoals blijkt uit het hoofdlijnenakkoord hebben de hogescholen en de minister de ambitie om de kenniscentrumfunctie van de hogescholen en dus het praktijkgericht onderzoek de komende jaren verder te versterken. Dit omdat het praktijkgericht onderzoek bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs én aan valorisatie en innovatie door intensieve (regionale, nationale en internationale) samenwerking.

Gezien deze ambitie kiezen hogescholen, zoals blijkt uit de prestatieafspraken, voor meer specialisatie en focus op onderzoeksgebied. Vaak zijn de gekozen inhoudelijke zwaartepunten gekoppeld aan een Centre of Expertise (CoE's), de topsectoren, regionale sterktes en/of Europese prioriteiten.

Daar waar het de topsectoren betreft – en de inhoudelijke zwaartepunten van hogescholen die zijn gekoppeld aan de topsectoren – spelen de human capital agenda's een belangrijke rol. Zij zijn er immers op gericht dat er (ook in de toekomst) voldoende mensen met de benodigde kwaliteiten zijn om de innovatie- en groeiambities van de topsectoren te kunnen realiseren. Daarom werken de human capital agenda's aan een verbeterde aansluiting tussen onderwijs en het bedrijfsleven en aan het vergroten van de aantrekkingskracht van de betreffende sectoren op werknemers. Een belangrijk aandachtspunt hierbij vormt de betrokkenheid van het midden- en kleinbedrijf. De regeling MKB-Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) is hiervoor een middel maar de verbinding met het MKB zal structureler vorm moeten krijgen. Het Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek (zie paragraaf 9) kan hierbij een rol spelen.

Het belangrijkste instrument voor hogescholen om concreet vorm te geven aan de visies zoals die zijn neergelegd in de human capital agenda's zijn de hierboven genoemde Centers of Expertise. Dit zijn publiek-private samenwerkingen waarin excellent praktijkgericht onderzoek wordt omgezet in innovatie en wordt gecombineerd met het opleiding van onderzoekende professionals. Recent zijn naar aanleiding van de prestatieafspraken 18 nieuwe Centres of Expertise opgericht. Deels gaat het om CoE's die aansluiten op de topsectoren, daarnaast is ook er ook aandacht voor maatschappelijke uitdagingen zoals zorg en onderwijs. In samenwerking met de Stichting Innovatie Alliantie (SIA) en het Platform Bètatechniek wordt er hard gewerkt door hogescholen om hun ambities in concrete CoE's te realiseren.

Zo biedt SIA hogescholen advies op maat aan, waarbij het kan gaan om het bieden van inhoudelijke ondersteuning, advies over het vormen van samenwerkingsverbanden met het werkveld en/of over verdere professionalisering van de organisatie achter de Centres of Expertise.

In september 2013 vindt een eerste beoordeling van de Centres of Expertise plaats, waarbij wordt bezien in hoeverre de CoE's serieus van start zijn gegaan. In 2014 vindt vervolgens een toets plaats om te kijken of er een solide basis is gelegd die voldoende vertrouwen biedt voor een duurzame financiële en inhoudelijk zelfstandige publiek-private (-publieke) samenwerking in 2016 en verder.

Innovatiecontracten en valorisatie
Voor de beantwoording van de vraag welke focus de hogescholen aanbrengen in hun praktijkgericht onderzoek zijn ook de in het kader van de topsectoren opgestelde innovatiecontracten van belang. De hogescholen hebben actief geparticipeerd in het voorbereidende proces voor de nieuwe ronde innovatiecontracten. De verbinding tussen de hogescholen en de zogenaamde Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI's) is nog een aandachtspunt. Een grotere betrokkenheid van het hbo kan de impact van het topsectorenbeleid versterken: op zowel nationaal als internationaal gebied zijn hogescholen dé kennis- en innovatiepartner voor het midden- en kleinbedrijf.

Indien er meer ruimte komt voor kleinschalige, meer praktische activiteiten, georganiseerd in de regio, dan zal dat de effectiviteit van het topsectorenbeleid alleen maar vergroten. Juist de topsectoren zijn gebaat bij een *bottom-up* benadering.

De prestaties van hogescholen op het gebied van kennisvalorisatie laten zien dat hogescholen steeds meer in hun rol als innovatiepartner groeien. Als we kijken naar de deelname van hogescholen aan de consortia van de in 2010 en 2011 toegekende valorisatieprogramma's, dan zien we dat hogescholen in 9 van de 10 gevallen goed vertegenwoordigd zijn. Dit gegeven op zich laat zien dat de hogescholen zich de afgelopen jaren sterk hebben geprofileerd in het valorisatielandschap.

Met betrekking tot de afspraken uit de valorisatieagenda kunnen we de volgende conclusies trekken:

- Het streefpercentage van 2,5% voor de besteding van publieke onderzoeksmiddelen aan valorisatie wordt door de hogescholen zeker gerealiseerd. Het is wel zaak om bij de berekening voor de hogescholen relevante grootheden te meten.
- Er is door de Vereniging Hogescholen een voorlopige werkset indicatoren voor kennisvalorisatie vastgesteld die door de hogescholen de komende jaren getest gaat worden in samenwerking met externe partners.
- Hogescholen hebben concrete plannen gemaakt in de prestatieafspraken, voeren onderling het gesprek en doen aan kennisuitwisseling (o.a. via netwerkbijeenkomsten en studiedagen) om zo tot professionalisering van de valorisatietaak te komen.

Om een goed beeld te krijgen van de valorisatieactiviteiten in het hbo is het noodzakelijk om een brede opvatting over kennisvalorisatie te blijven hanteren. Het beperken van de definitie tot economische waardecreatie alleen zal een onvolledig beeld geven en geen recht doen aan de daadwerkelijk geleverde inspanningen. De volle breedte van kennisvalorisatie dient in beeld te blijven, dus zowel economisch als ook maatschappelijk en cultureel en sociaal. Ook is het van belang dat de wens te komen tot één set indicatoren voor zowel hogescholen als universiteiten niet mag leiden tot een "one-size-fits-all" keurslijf. Dat zou immers onrecht doen aan de ingezette profilering in het hoger onderwijs.

9. Naar een structurele positie voor RAAK

Het praktijkgericht onderzoek van hogescholen maakt niet alleen het onderwijs beter. Het draagt ook bij aan innovatie en kennisuitwisseling met het werkveld. Met het succesvolle RAAK-programma krijgen bedrijven of instellingen in de publieke sector de ruimte om samen met een hogeschool concrete (innovatie)vragen op te pakken en te beantwoorden. In het hoofdlijnenakkoord is afgesproken dat stappen zullen worden gezet om te komen tot een structurele positie van RAAK in het kennisbestel. In de afgelopen periode is dat proces afgerond.

Op 15 april werd het Convenant Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA ondertekend. Met dit convenant richten OCW, NWO en de partners in de Stichting Innovatie Alliantie (SIA) een regieorgaan op dat het praktijkgericht onderzoek van hogescholen financiert en stimuleert. Het regieorgaan krijgt een plaats binnen NWO. Voor de hogescholen is dit de basis voor een volwaardige tweede geldstroom voor praktijkgericht onderzoek, voor onderzoek dat cruciaal is voor hun taak om nieuwe kennis te creëren en te verspreiden, in de beroepspraktijk en voor die praktijk. Met het tekenen van het convenant is het officiële startsein gegeven voor het inrichten van het regieorgaan dat per 1 januari 2014 operationeel zal zijn.

HBO-onderzoeksgelden, eerder toegekend door SKO (Stichting Kennisontwikkeling HBO) en de Stichting Innovatie Alliantie, maken vanaf 2014 onderdeel uit van de NWO-begroting. Aansluiting bij het NWO-systeem van financiering zorgt voor continuïteit in het verhogen van de kwaliteit van het praktijkgericht onderzoek. Het regieorgaan initieert daarnaast activiteiten gericht op de verdere ontwikkeling van het onderzoek van hogescholen en de doorwerking hiervan naar onderwijs en praktijk. Zo draagt het bij aan versterking van de kennisketen, die loopt van fundamenteel onderzoek tot aan innovatie in de beroepspraktijk. De nauwe verwevenheid van het praktijkgerichte onderzoek met het mkb betekent voor NWO een verbreding en intensivering van de contacten met bedrijven en publieke instellingen die een belangrijke motor zijn voor innovatie in Nederland.

De minister van OCW investeert een extra bedrag oplopend tot €13 miljoen per jaar in praktijkgericht onderzoek in het hbo. Met het geld komt men tegemoet aan de grote behoefte in zowel het hbo als het MKB en de publieke sector naar meer praktijkgericht onderzoek. De extra middelen ondergebracht bij het regieorgaan, dat het geld toekent. Het totale budget voor praktijkgericht onderzoek bij NWO komt met deze injectie op €30 miljoen structureel.